

105579

# R. Kleem: kodificerad Ord bok i Krigets Lagar.

582 BOK II, KAP. VII, ART. I — FIENTLIGHETERNAS FAKTISKA UPPHÖRANDE

blott att återställa det genom krigsutbrottet störda lugnet utan äfven att *beteckna tidpunkten* för övergången ifrån det ena af de båda juridiska tillstånden till det andra, något som eger en stor betydelse för den ofantliga mängd af rättsförhållanden, både *uti* och *emellan* staterna hvilkas reglering väsentligen beror därpå huruvida krig eller fred är rådande, vare sig för den ifrågakvarande staten själf, eller emellan understater gentemot hvilka den ifrågakvarande måste iakttaga neutralitet.

Krigets yttersta mål, som ju är (eller åtminstone *borde* och *presumeras* vara) *freden*, vinnas alltså på samtliga dessa tre vägar, om ä visserligen den andra i ordningen ofta blott förmår alstra en skenfred, i själva verket ett latent krigstillstånd. Enär det endast är i formen, som den positiva folkrätten här eger att befatta sig, kan ho icke fästa något afseende vid denna inre skillnad.

Här nu freden salunda vinnits, så innebär detta visserligen icke att emellan parterna enahanda förbindelser skulle rida som om krig aldrig hade tillkommit; ty freden genom eröfring omintetgör den en parten, och alla fredslut kunna innebära sådana ändringar i förhållserna, som just kriget åstadkommit. Freden som sådan innebär blott att ingen handling kan företagas och intet anspråk grundas på någon regel som förutsätter att krigstillstånd råder. Utbryta därefter ny fiendtligheter emellan parterna, så anses därefter ett nytt krig ha utbrutit. Härigenom skiljer sig freden ifrån stillståndet, ehuru detta senare ofta kan rätta vida längre än en fred emellan tvänne krigstillstånd äfven med samma parter. Men, ehuru alltså freden är definitivt med det att stillståndet är ett provisorium, ligger det icke nödvändigt fredens begrepp att (annorlunda än i yttre och formell mening) ge ett slut på den tvist som gaf kriget upphof. En part kan finna nödshutna fred emellan krigets fortsättning vore honom alltför farlig, ut att därfor uppgifva sitt anspråk. Han kan underlata att vid krigets avslutande därmed råda, i ändamål att framdeles därtill återkomma.

## ART. I

### FIENTLIGHETERNAS FAKTISKA UPPHÖRANDE

§ 154. — Krigets avslutande genom fiendtligheternas enkla b ställande utan fredsöfrdrag bör om möjligt undvikas och i alla händelser åtföljas af ett tillkännagifvande därom till de främmande makterna med angifvande af tidpunkten för krigstillståndets utgång.

§ 154 — BÖR VARA NÖDFALL OCH NOTIFICERAS MAKTERNA

583

Ehuru väl den utpräglad juridiska karaktär nutiden äsatt krigstillståndet, äfvensom dess afskilnad ifrån freden genom otaliga förhållanden som påkalla konventionell reglering, synes oafvisligen fördras att freden återställas genom ett förmligt *födrdrag* som förlikar parterna och ordnar deras tvist, kunna undantagsvis fall inträffa, i hvilka fredsöfrdraget utelämnar och kriget icke avslutas på annat sätt än därigenom att det *faktiskt* upphör, så att säga af sig själf, i det att dess båda parter helt enkelt underlata att fortsätta sina inbördes fiendtligheter. Orsaken därtill ligger då vanligen uti svarigheterna, i det särskildt föredigande undantagsfallet, att ena sig om ett ordentligt fredsöfrdrag. Stundom ligger hindret däri, att ordningar eller en statshyllning i den ena statens inre framkallar ett tillstånd af regeringslöshet, eller en regering med hvilken motparten icke vill underhandla och kontrahera emedan hon icke anses erbjuda tillräckliga garantier för sitt eget eller allas bestånd. Hindret kan också ligga uti parternas oförmåga att öfver hufvend komma öfverens, ehuru de af utmattning eller andra skäl ändå icke kunna eller vilja fortsätta kriget. Vårn att ga in på alla fredsöfrslag är i synnerhet berättigad gentemot en eröfrare, som icke vill lämna det land i hvilket han inträngt, utan som vilkor för sin underskrift under ett fredsöfrdrag fördrar att hans motståndare uppgifver sitt fosterland eller åtminstone en så väsentlig del därpå, att det öfriga komme att göra den nationella tillvaron eller sjalfständigheten illusorisk, i alla händelser skapade ett tillstånd som intet folk kan antaga utan att bega själfmord. Att en krigförande part, som så behandlas och icke på andra vilkor emotser åstadkommandet af ett fredsöfrdrag, helt enkelt vägrar afsluta det, och föredrager hvilket annat alternativ som helst, kan icke klandras. Verka da särskilda omständigheter att eröfraren icke kan, icke vill, eller kanske icke ens *behöfver* fullt uti fiendtligheterna för att ena hvad han redan okuperar, så kan ett tillstånd inträda, som är identiskt med fredsöfrdrag emedan faktiskt intet krig bedrivs. — Redan den omständighet, att således lägen *kan* uppstå, i hvilka världen måste gifla det tillvägagående hvarigenom den ena parten omöjliggör fredsöfrdraget och orsakar inträdandet af ett avslutande *faktiskt* fredsöfrdrag, är grund nog för den positiva folkrätten att bland de erkända och giltiga formerna för ett krigs avslutande upptaga äfven den blott faktiska som utelämnar all konvention.<sup>1</sup>

Enär emellertid så obilliga och obarmhärtiga fredsöfrslag, att de skulle komma alla förhandlingar att stranda, knapt i våra dagar uppställas af

<sup>1</sup> Seer också inom läro, såsom i de bl. a. Henters, § 177; Fetsch, § 158; Pöhl, § 166.

torde de vara de *enda* tillställningen, vid hvilka man kan få bevisna det för rättsmedvetandet tillgängliga skadespelet att den vinnande, med gån ska ut sig själv eller till och med uppföring af egen fördel, mäs- folkarens domaresse tor att i människighetens namn bekräna en ut- märkt motståndare.

Partens frihet att sig emellan eller eget skön affärs kapitaler-  
vilkoren anses icke kunna drivas därhän, att bestämmelser intagas som  
enligt allmänt erkänd moral och naturlig folk rätt vore skämliga, t. r.  
medelst inrymmande af rätt till plundring, mord, brand, förräderis ålar  
gande o. s. v.<sup>1</sup> Men för öfrigt gäller naturligtvis vid dessa affal o  
mindre än vid alla andra regeln att fördrag bryter lag.<sup>2</sup>

[illegible][illegible][illegible]

<sup>2</sup> Ved kongens dekret af 22. juli 1811 havde den franske garnison fået løfte om fortsat at blive i København, og i 1812 blev det givet af belægningsbetaltidvarende for 1812. Dermed blev den hollandske garnison udløst.

kapitulerande ha kunnat begå svik, t. ex. genom att tjäna i kriget trots att beviljadt allag gifvet kaffe att icke det göra, genom materiels undanbildande eller undanskaffande, samt, i synnerhet, genom materiels, tåtningsverkens eller själva platsens fördärfvande för att förbygga fastness förstärkning därom.

Det är i synnerhet denna sista form af kapituleringsbrott, som fyller krigshistorien. I de flesta staters historia som haft många krig, figurera talrika exempel därpå, hur en befälhavare, eller någon under honom flyande, strax efter kapituleringen förstört fanor som bort överlämnas till fienden, förgätlit kanoner, ja sprängt hela fästet eller krigskeppet i luften på det att de icke måtte tillfalla motsidan, allt under intrycket af fortvillan vid tanke på fosterlandets förlust och fiendens vinst. Har då, som mycket ofta händer, den brattslige sprängt sig själf i luften tillsammans med fästet eller krigsfartyget och kanske en mängd af fientlig trupp som redan dt inträngt, så har hans brott blifvit prisadt och hans namn förhålligadt, i synnerhet förr, när man mindre än nu brydde sig om några rättsliga grundsåter i krig, utan ändamålet fick helga medlet.

Numera kan visserligen i dylika bragder den personliga uppfostringen allt fortfarande beundras. Men man later icke därpå blända sig så enstidigt som förr.<sup>1</sup> Det fysiska modet är icke längre till fyllest, och det tärker icke brottet; man fordrar äfven det moraliska modet, bestående i den manliga fasthet hvilken orubbligt står vid ett gifvet hedersord och håller äfven de förbindelser som icke äro angenäma för känslan. Man fordrar därför, att sedan en gång kapitaleringsaftalet blifvit slutet och undertecknadt, allt (byggnader, fartyg, verk, vapen, ammunition, förråd o. s. v.) som där inbegripes och utgör del af de föremål hvilkas öfverlämnande utlofvats medan de tillhörde den plats eller den kategori af personer och saker som måst gifva sig, lämnas till segren i det slick, till den mängd och beskaffenhet, hvori det befunn sig i det ögonblick aftalet ingicks.<sup>2</sup> Vill den, som förutser olyckan att nödgas kapitalisera, undvika fiendens förstärkning med de föremål kapitaleringen

och inte hela (den bolniska) arméns överbefälhavare -- en falsk förvandling, ty en befärgningsbefälhavare rör inga kapituleringsaffär, och i detta fall var affären regelbunden, rent militäristiskt, utan inblandning af politiska frågor.

<sup>1</sup> Sålunda har t. ex. även i Frankrike den handling blifvit kändrad hvarigenom, att så nyligen som under 1870 års krig, en fransk underofficer sprangde i luften nära af Laons fästningsverk, hvilka redan hade blifvit öfverlämnade till och besatta af tyskarna.

2 Amer. sjökrigs-kodex af den 27 juni 1900 (gällande intill 1901) stadgar i art. 62: »Efter att haiva *sundgeklit till eller under* enadt attalet för en kapitulerande befä-  
shafare icke skada eller förstöra de skepp, fornal eller forrad i hans besittning, som  
man skall öfverlamna, med mindre rätten att så göra blifvit honom uttryckligen förbe-  
hallen i attalet eller vid kapitulering.»

R. Kleen: Kodifiserad handbok  
 Thigels Lager (1909)

508 BOK II, KAP. VI, AEF. II. 1. FÖRHÄLLANDEN OCH APTAL OM FIENTLIGHETSSAMT

Framställningen sker genom en i behörig form befullmäktigad parlamentar till den befälhavare a motsidan, af hvilken hero all den krigsmakt och allt det område, af och i hvilka vapnens hvila önskas. Denne befälhavare kan då efter egna lämplighetsskäl afslå eller antaga förslaget. Afslår han, behöfver han icke därför gifva några skäl, ehuru det är klart, att sådana icke nekas af en lysad befälhavare gentemot en motståndare som icke förverkat hans förtroende. Antager han, kan det ske ovilkörligt eller vilkörigt (t. ex. först efter fullbordan af en redan pågående aktion eller operation, som ej anses böra afbrytas). Den muntliga överenskommelsen kan vara till fyllst, ehuru den skriftliga är att föredraga, i synnerhet i sådana fall där en i bibestämmelser ingående fastställelse af de ömsesidiga rättigheterna och plikterna påkallas, särskildt med afseende på de punkter och ställningar som skola behållas eller icke få intagas, hvilka åtgärder som under afbrottet äro tillåtna eller icke, nödiga garantier o. s. v.<sup>1</sup>

Stillestånd

§ 152. — 1. Med *stillestånd* (*armistice*) menas fiendligheternas stadigvarande inställelse utan afseende på någon särskild operation eller förrättning, i ändamål som omfattar krigstillståndet som sådant.

2. Stilleståndet kan vara antingen 1<sup>o</sup> *inskränkt* eller *lokalt* (*armistice partiel ou local*) eller ock 2<sup>o</sup> *allmänt* (*armistice general ou trèce*). Det förra inställer krigsrörelserna med vissa orters eller kårers undantag, eller blott emellan vissa delar af de krigförandes stridskrafter eller på vissa bestämda områden. Det senare inställer dem öfverallt.

3. Stillestånd slutes genom ett skriftligt fördrag emellan de krigförande parternas *regeringar*. En befälhavare må väl, i nödfall och uppå fullmakt, sluta ett stillestånd med fienden, omfattande under honom lydande krigsmakt, och han kan inga vapenvila för att fiendens regeringens fullmakt att sluta sådant stillestånd; men, där ej annorlunda blifvit aftaladt, gäller i båda dessa fall såväl som eljest själfva stilleståndet först sedan det blifvit *ratificeradt* af statens högsta styrelse eller suveränen.

4. Stilleståndet skall i tid *notificeras* officiellt till vederhörande

kan vapenvila slutas af amerikansk befälhavare och fiendligt, med verkan lyda endast i hvad beträffar de trupper hvilat under dess fientliga befälhavare.

1. Regeringar af väpnade makt och *underborg till* vapenvila, utan både parlamentarisk och aftal, vare sig offentlig eller hemligt, både tankbar och i verkligheten slutes förkommande. Men, som en dylik, utöfande faktisk hvila saknar den obligatoriska grund, där hon stöder sig på och af egen praktiskt värde. Ingentider sådana af fiendens och motståndare kan sluta byrå någon handling.

§ 152 --- STILLESTÅND

509

myndigheter äfvensom till trupperna. Fiendligheterna skola *upphöra* renast uppå notifieringen eller på utsatt tidpunkt, och få icke återtagas så länge stilleståndet räcker. Under tiden får ingendera parten företaga någon för motparten i militäriskt afseende skadlig handling, och hvardera förblir i sin ställning.

5. Parterna må i stilleståndsaftalet reglera sina förbindelser och förhållanden till de *fientliga befolkningarna* på krigsteatern, äfvensom dessas egna inhördes förhållanden enligt folkrätt. I saknad af fördragsbestämmelser förblifva de personliga och ekonomiska förbindelser afbrutna, hvilka så voro under fiendligheterna; dock hvardera parten obetaget att på eget område härifrån göra undantag och bevilja fiendliga undersåtar större frihet.

6. *Stilleståndsbrutt* af endera parten gifver, med mindre annorlunda blifvit aftaladt, motparten befrielse från det brutna stadgandets inkasselse och dessutom, om brottet var svårt, rätt till hela aftalets uppsägning och i nödfall till och med fiendligheternas omedelbara återupptagande. Bryta *enskilda individer* på eget initiativ emot stillestånds villkor, kan endast fordras deras bestraffning och, om anledning är, godtgörelse för skadan.

1. Stilleståndet ter sig som ett mellanting emellan vapenvila och fred. Det skiljer sig ifrån *vapenvilan* genom sin ständiga egenskap och sitt vidtomfattande mål, i det att det icke som hon endast afser ett öfvergående, uteslutande militäriskt ärende eller en särskild operation, utan inställer fiendligheterna helt och länge, i ett syfte som rör fragan om krigets fortsättning öfver hufvud, alltså med en betydelse som icke är blott militärisk utan därjämte rättslig och politisk. Å andra sidan skiljer sig stilleståndet ifrån *freden* däremot, att det icke utesluter eventualliten af vapnens återtagande som en förlängning af *samma krigstillstånd*, emedan det gällit icke ändligtligt reglerar villkoren för krigets slut utan på sin höjd därtill bereder *tillfälle*. Som nästan aldrig fred genast kan slutas, emedan längre tids beredelse fordras (nationalförsamlingens förande, förhandling etc.) därvid förutsättes ett läge som utgångspunkt, som visserligen de flesta stillestånd i akt och mening att lämna diplomatiska ombud tillfälle till överläggning om fredsvillkoren på basis af ett föreliggande krigsläge och utan de hinder för samförstånd som fiendligheternas fortsättning under tiden skulle lagga i vägen; men intet ändrar att, om enighet icke uppstår, fiendligheterna återtagas vid stilleståndets utgång. Och hela stilleståndstiden räknas juridiskt till krigstillståndet, med alla därpå härtyllande följder (neutralitet o. s. v.).

Stundom kan aftalet om stillestånd icke blott ställa i utsikt freds-